

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL:

05/2017

DYDDIAD CYHOEDDI:

01/03/2017

Dysgwyr sy'n gadael y Chweched Dosbarth cyn Blwyddyn 13: Nodweddion a chofrestriadau ar gyfer Addysg Bellach

Crynodeb Gweithredol

1. Cefndir

- 1.1 Diben yr astudiaeth hon oedd darparu tystiolaeth feintioledig i archwilio faint o ddysgwyr ôl-16 sy'n mynd i'r Chweched Dosbarth nad ydynt yn cwblhau eu cyrsiau, a symudiad y dysgwyr hyn o'r Chweched Dosbarth i'r sector Addysg Bellach (AB).
- 1.2 Gan ddefnyddio dadansoddiad meintiol o ddata gweinyddol, mae'r astudiaeth yn edrych ar gyfraddau cadw a chyrchfannau dysgwyr a fu'n mynychu Chweched Dosbarth, ac yn ystyried yn arbennig nodweddion y dysgwyr na fu iddynt gwblhau eu hastudiaethau yn y Chweched Dosbarth, ond a nodwyd mewn cofnodion data fel rhai a ddilynodd gyrsiau mewn Sefydliadau Addysg Bellach (AB).
- 1.3 Seiliwyd y dadansoddiad ar ddwy garfan o ddysgwyr oedd ym Mlwyddyn 11, eu blwyddyn olaf o addysg orfodol, yn ystod 2011/12 a 2012/13, ac a aeth ymlaen wedi hynny i astudio yn y Chweched Dosbarth. O ran y mesurau deilliant allweddol o ddiddordeb, roedd y dadansoddiad yn nodi'n benodol:
 - Nifer a chanran y dysgwyr a gofnodwyd gan Chweched Dosbarth fel rhai oedd wedi **tynnu'n ôl** o weithgareddau dysgu yn ystod blwyddyn academiaidd, gan wahaniaethu rhwng tynnu'n ôl yn ystod Blwyddyn 12 a Blwyddyn 13;
 - Nifer a chanran y **dysgwyr Safon Uwch/UG nad oeddent wedi symud ymlaen**, a welwyd yn astudio tuag at Safon Uwch/UG yn y Chweched Dosbarth yn ystod Blwyddyn 12, ond nad aethant ymlaen â'u hastudiaethau Safon Uwch ym Mlwyddyn 13;

- Cyfran y dysgwyr a nodwyd uchod y cofnodwyd eu bod yn mynychu Sefydliad AB, naill ai yn ystod neu wedi Blwyddyn 12, a natur y gweithgareddau dysgu newydd yr oeddent yn eu dilyn.

1.4 Mae tynnu'n ôl a pheidio â symud ymlaen yn ffenomena gwahanol. Gall tynnu'n ôl o'r Chweched Dosbarth fod yn berthnasol i bob dysgwr – yn ddysgwyr Safon Uwch/UG a dysgwyr eraill sy'n astudio ar gyfer mathau eraill o gymwysterau. Gall tynnu'n ôl gyfeirio at rai neu'r cyfan o'r gweithgareddau dysgu mae'r dysgwr yn eu cyflawni, a gall ddigwydd unrhyw bryd yn ystod y flwyddyn academaidd. Mewn cyferbyniad, mae mesur y rhai nad ydynt yn symud ymlaen â'u hastudiaethau Safon Uwch/UG yn cyfeirio at ddysgwyr Safon Uwch/UG yn unig ac yn benodol at ddysgwyr Blwyddyn 12 nad ydynt yn astudio ar gyfer Safon Uwch/UG ym Mlwyddyn 13. Nid yw peidio â symud ymlaen gydag astudiaethau Safon Uwch/UG o reidrwydd yn gysylltiedig â thynnu'n ôl yn gynnar na methiant academaidd. Nod pwysig yn yr adroddiad hwn oedd mesur maint cymharol y grwpiau hyn a'r berthynas rhwng y ddau.

2. Canfyddiadau allweddol

Mae canfyddiadau allweddol yr ymchwili fel a ganlyn:

- 2.1 Nodwyd tua 45 y cant (rhyw 16,000) o'r 34,000-35,000 o ddysgwyr Blwyddyn 11 fel dysgwyr Blwyddyn 12 Chweched Dosbarth yn y flwyddyn academaidd ddilynol. Er i fwy na 90 y cant o'r dysgwyr Chweched Dosbarth hyn sefyll arholiadau Safon Uwch, bu ychydig o dan draean o'r dysgwyr Safon Uwch hyn hefyd yn dilyn cymhwyster galwedigaethol. Roedd merched, dysgwyr y cofnodwyd bod ganddynt anghenion addysgol arbennig (AAA), y rhai oedd yn gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim (FSM) a'r rhai â lefelau is o gyrhaeddiad addysgol fel ei gilydd yn llai tebygol o fod wedi mynd i'r Chweched Dosbarth.
- 2.2 Defnyddiwyd nifer o fesurau i archwilio'r achosion o dynnu'n ôl a pheidio â symud ymlaen gydag astudiaethau (gweler Tabl 1.1). O blith yr holl ddysgwyr Blwyddyn 12, cofnodwyd bod 4 y cant (tua 630 o ddysgwyr) wedi tynnu'n ôl o'u holl weithgareddau dysgu yn ystod Blwyddyn 12 (mae'r ffigur hwn yn cynnwys nid yn unig y dysgwyr Safon Uwch, ond dysgwyr ag unrhyw weithgareddau dysgu a gofnodwyd). Roedd cyfradd y tynnu'n ôl ymhlith dysgwyr Blwyddyn 13 yn is, sef 2 y cant (rhyw 230 o ddysgwyr). Roedd gwrywod, dysgwyr y cofnodwyd bod ganddynt AAA yn ystod Blwyddyn 11, y rhai oedd yn gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim (FSM) yn ystod Blwyddyn 11, a'r rhai oedd yn mynychu ysgol uwchradd oedd heb ddarpariaeth ôl-orfodol fel ei gilydd yn arddangos cyfraddau uwch o dynnu'n ôl o'r Chweched Dosbarth. Fodd bynnag, datgelodd dadansoddiad ystadegol mai cyrhaeddiad TGAU is oedd y ffactor pwysicaf o ran cynyddu risg unigolyn o dynnu'n ôl o'r Chweched Dosbarth. Cafwyd hefyd bod absenoldeb yn ystod Blwyddyn 11, yn arbennig absenoldeb mynych, yn rhagfynegydd pwysig ar gyfer tynnu'n ôl o'r Chweched Dosbarth. Ni chafwyd bod gwahaniaethau yn y cyfraddau tynnu'n ôl o ran rhywedd, statws AAA a chymhwysedd FSM yn arwyddocaol ar ôl rheoli nodweddion eraill y grwpiau hyn. Fodd bynnag, roedd y dysgwyr hynny y cofnodwyd nad oeddent yn rhugl yn y Gymraeg yn fwy tebygol o fod wedi tynnu'n ôl o'u cymharu â siaradwyr Cymraeg rhugl, fel yr

oedd dysgwyr a fu'n mynychu ysgolion heb ddarpariaeth Chweched Dosbarth. Roedd rhai pryderon am ansawdd y data ynghylch tynnu'n ôl, yn sgîl peth ansicrwydd o ran arferion cofnodi yn y Chweched Dosbarth a'r diffyg data hanesyddol i'w ddefnyddio wrth ddilysu.

- 2.3 Dosbarthwyd tua 20 y cant (rhyw 2,600) o'r dysgwyr Safon Uwch/UG ym Mlwyddyn 12 fel rhai nad oeddent wedi symud ymlaen ac na chawsant eu gweld yn astudio Safon Uwch yn y Chweched Dosbarth yn ystod Blwyddyn 13. Nid oedd y dysgwyr hyn bob amser wedi'u cofnodi fel rhai oedd wedi tynnu'n ôl o'u hastudiaethau. Er nad oedd 20 y cant o'r dysgwyr Safon Uwch i'w gweld wedi'u cofnodi ym Mlwyddyn 13, dim ond 6 y cant (tua 800) o'r dysgwyr Safon Uwch Blwyddyn 12 a gofnodwyd fel rhai a oedd wedi tynnu'n ôl ym Mlwyddyn 12. Roedd peidio â symud ymlaen ymhlith dysgwyr Safon Uwch/UG *ar ôl cwblhau* Blwyddyn 12, felly, yn fwy cyffredin na bod dysgwyr o'r fath yn tynnu'n ôl *yn ystod* Blwyddyn 12.
- 2.4 Roedd gwrywod, dysgwyr a gofnodwyd fel rhai oedd ag AAA yn ystod Blwyddyn 11, y rhai oedd yn gymwys i dderbyn Prydau Ysgol am Ddim yn ystod Blwyddyn 11, dysgwyr â lefelau cyrhaeddiad is ar lefel TGAU neu gyfatebol, y rheiny oedd â lefelau uchel o absenoldeb yn ystod Blwyddyn 11 a'r rhai a fu'n mynychu ysgol uwchradd heb ddarpariaeth ôl-orfodol, fel ei gilydd, yn arddangos lefelau uwch o beidio â symud ymlaen gyda Safon Uwch. Gwelwyd mai lefelau isel o gyrhaeddiad addysgol adeg TGAU oedd y ffactor pwysicaf o ran cyfrannu at debygolrwydd uwch o beidio â symud ymlaen ymhlith dysgwyr Safon Uwch rhwng Blwyddyn 12 a Blwyddyn 13. Fodd bynnag, yn wahanol i dynnu'n ôl yn ystod y flwyddyn, roedd gwrywod a'r rhai oedd yn gymwys i dderbyn Prydau Ysgol am Ddim yn ystod Blwyddyn 11 yn llai tebygol o barhau â Safon Uwch ym Mlwyddyn 13, o gymryd lefelau cyrhaeddiad i ystyriaeth. Er enghraifft, roedd dysgwr gwryw, beth bynnag oedd ei ganlyniadau TGAU, yn fwy tebygol o beidio â symud ymlaen o Safon UG ym Mlwyddyn 12 i Safon Uwch ym Mlwyddyn 13.
- 2.5 Ymhlith dysgwyr Safon Uwch nad ydynt yn symud ymlaen, nodwyd bod rhyw 50 y cant (tua 1,300) wedi mynychu Sefydliad AB yn yr un flwyddyn neu flwyddyn ddilynol. Roedd y rhai a dynnai'n ôl o'r Chweched Dosbarth yn ystod Blwyddyn 12 yn symud i AB yn gynt na'r dysgwyr Safon Uwch/UG nad oeddent yn symud ymlaen. Roedd bron 40 y cant o'r dysgwyr nad oeddent yn symud ymlaen a nodwyd fel rhai a symudodd i Sefydliad AB yn cyflawni eu holl weithgareddau dysgu o dan Lefel 3 mewn Sefydliadau AB. Roedd y ffigurau hyn tua 10 y cant yn uwch yn achos dysgwyr oedd yn tynnu'n ôl o'r Chweched Dosbarth yn ystod y flwyddyn, ond yn is yn achos dysgwyr oedd yn gadael y chweched dosbarth nad oeddent yn cychwyn ar eu hastudiaethau AB tan flwyddyn 13.
- 2.6 Ymhlith y dysgwyr Safon Uwch/UG nad oeddent yn symud ymlaen, roedd symud i AB wedi hynny yn llai tebygol o ddigwydd ymhlith y rhai y cofnodwyd bod ganddynt AAA, y rhai oedd yn gymwys i dderbyn Prydau Ysgol am Ddim (FSM) ym Mlwyddyn 11, y rhai â sgôr pwyntiau is mewn arholiadau TGAU neu gymwysterau cyfatebol, a'r rheiny â chyfraddau absenoldeb uwch. O ran y math o ysgol, roedd dysgwyr nad oeddent yn symud ymlaen oedd yn mynychu ysgol â

darpariaeth Chweched Dosbarth ym Blwyddyn 11 yn llai tebygol o drosglwyddo i AB na'r dysgwyr hynny oedd yn mynychu ysgol heb ddarpariaeth Chweched Dosbarth.

- 2.7 Roedd rhai o'r Chweched Dosbarth nad oeddent yn symud ymlaen y cofnodwyd eu bod yn rhugl yn y Gymraeg yn fwy tebygol o drosglwyddo i AB na'r rhai oedd yn methu siarad Cymraeg a rhywfaint yn fwy tebygol na'r rhai oedd yn gallu siarad peth Cymraeg.
- 2.8 Dengys y canfyddiadau allweddol fod rhoi'r gorau i'w rhaglenni astudio Safon Uwch/UG, a rhoi'r gorau i astudio yn y Chweched Dosbarth yn gyfangwbl, yn llwybrau aflonyddu oedd yn effeithio ar nifer sylweddol o ddysgwyr ledled Cymru. Er bod rhai dysgwyr o bosib wedi pontio o'r Chweched Dosbarth yn llyfn a/neu trwy gynllun, mae'n debygol bod eraill wedi newid cyfeiriad oherwydd nad oedd y pynciau neu'r sefydliad a ddewiswyd, y lefel y rhoddwyd cynnig arni, neu ryw benderfyniad arall a wnaed ar ddiwedd Blwyddyn 11 yn ddewis gorau iddyn nhw. Er y gallai rhoi'r gorau i'r Chweched Dosbarth fod er lles y dysgwyr hyn yn y pen draw, bu costau economaidd, emosiynol a/neu gymdeithasol yn gysylltiedig â phenderfyniadau o'r fath yn achos llawer ohonynt.
- 2.9 Mae'r astudiaeth hon wedi datgelu nodweddion sy'n golygu bod rhoi'r gorau i astudiaethau'n fwy tebygol. Mae arwyddocâd lefelau is o gyrhaeddiad academiaidd fel rhagfynegydd peidio â chwblhau astudiaethau yn amlygu pwysigrwydd sicrhau bod dysgwyr yn cychwyn ar raglenni dysgu sy'n gymesur â'u galluoedd academiaidd. Fodd bynnag, mae tebygolrwydd cynyddol rhoi'r gorau i'w hastudiaethau ymhlith dysgwyr oedd yn mynychu Chweched Dosbarth nad oedd yn rhan o'u hysgol uwchradd hefyd yn amlygu pwysigrwydd posibl y gefnogaeth ychwanegol y gallai fod ar rai dysgwyr ei hangen i'w helpu i gynnal eu cyfranogiad.

3. Argymhellion

- 3.1 Mae cadernid y dadansoddiad ar gyfer yr astudiaeth hon yn amlwg yn dibynnu ar gywirdeb cofnodi statws dysgwyr yn y data gweinyddol. Lle roedd modd, rydym wedi ceisio archwilio cysondeb y data hyn. Fodd bynnag, **dylid ymchwilio i gysondeb cofnodi statws cwblhau dysgwyr Blwyddyn 12 yn y Chweched Dosbarth, a lle deuir o hyd i anghysondebau, dylid ymdrin â hwy.** Mae hyn yn arbennig o bwysig os yw data i gael eu defnyddio ar gyfer cymharu ysgolion neu Awdurdodau Lleol.
- 3.2 Er gwaethaf pryderon ynghylch ansawdd y data, ymddengys bod llawer o ganfyddiadau'r adroddiad yn reddfodl, gyda nodweddion megis lefelau cyrhaeddiad isel adeg TGAU neu lefelau uchel o absenoldeb yn ystod Blwyddyn 11 yn gysylltiedig â chyfraddau uwch o dynnu'n ôl a pheidio â symud ymlaen yn y Chweched Dosbarth. Bu'r astudiaeth hon yn llwyddiannus o ran canfod a mesur y ffenomena hyn, ond nid o ran archwilio'u hachosion. I'r perwyl hwn, **dylid cyflawni gwaith ymchwil pellach gyda dysgwyr i ymchwilio i'r amgylchiadau a'r dylanwadau sy'n gysylltiedig â'r ffaith eu bod wedi tynnu'n ôl, heb orffen eu hastudiaethau, neu heb symud ymlaen yn y Chweched Dosbarth a'u cyfranogiad mewn cyrsiau Addysg Bellach neu lwybrau eraill.** Nid yw arolygon gwirfoddol o'r cyfryw grwpiau o

ddysgwyr yn debygol o sicrhau cyfraddau ymateb da. Gallai'r ymatebion i arolygon o'r fath hefyd fod yn destun tueddiadau ymateb, fyddai'n golygu bod anhawster dod i gasgliadau clir ynghylch y rhesymau gwaelodol dros dynnu'n ôl. Byddem felly'n argymhell rhaglen o ymchwil ansoddol gyda nifer o wahanol grwpiau, gan gynnwys: dysgwyr, tiwtoriaid, staff Chweched Dosbarth eraill, staff Blwyddyn 11 sy'n gyfrifol am roi arweiniad, ymgynghorwyr gyrfaedd a rhieni, i ymchwilio i'r rhesymau cymhleth gwaelodol dros dynnu'n ôl o'r Chweched Dosbarth. Byddai'n bwysig deall yr ystod o ddarpariaeth leol sydd ar gael a sut mae hynny'n effeithio ar benderfyniadau dysgwyr.

- 3.3 Y mae hefyd bosibiliadau eraill o ran dadansoddiad ystadegol a allai fod o gymorth i fwrw goleuni pellach ar y materion hyn trwy gysylltu data. **Gallai creu cysylltiadau data â ffynonellau gwybodaeth eraill a gedwir am ddysgwyr yng Nghymru wella ein dealltwriaeth ymhellach ynghylch penderfynyddion tynnu'n ôl a rhoi'r gorau i astudiaethau yn y Chweched Dosbarth.** Er enghraifft, byddai cysylltiadau â data Cyfrifiad yn darparu dealltwriaeth fanylach o lawer o gefndir sosio-economaidd y dysgwyr hyn na'r hyn y gellir ei gasglu o'u statws Prydau Ysgol am Ddim (FSM).

Awduron yr Adroddiad:

Rhys Davies, Canolfan Ymchwil Data Gweinyddol Cymru (ADRCW)

Katy Huxley, Canolfan Ymchwil Data Gweinyddol Cymru (ADRCW)

Chris Taylor, Sefydliad Ymchwil Gymdeithasol ac Economaidd, Data a Dulliau Cymru (WISERD) (2017).

Adroddiad Ymchwil Llawn: *Dysgwyr sy'n gadael y Chweched Dosbarth cyn Blwyddyn 13: Nodweddion a chofrestriadau ar gyfer Addysg Bellach.*

Caerdydd: Llywodraeth Cymru.

Rhif adroddiad GSR: 05/2017

Ar gael yn: <http://gov.wales/statistics-and-research/learners-leaving-sixth-form-before-year-13/?lang=cy>

Barn yr ymchwilwyr a fynegir yn yr adroddiad hwn, ac nid ydynt o reidrwydd yn cyfleu barn Llywodraeth Cymru

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Sara James

Gwasanaethau Dadansoddi a Gwybodaeth

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

Ffôn: 0300 025 6812

E-bost: research.evaluation@wales.gsi.gov.uk

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol: 978-1-4734-8377-4